

עין משפט
גזר מצוה

סה א מיי פֿי"א מהל' גירושין ה' יח סגג עשין ז טושי"ע אה"ע ס' קל סעי' א':

סו ב מיי פכ"ו מהלכות מלוה ה' ז סגג עשין ז טושי"ע ח"מ ס' מה סעיף ד':

סג ב מיי פ"ד מהל' גירושין ה' ל' כד סגג עשין ז טושי"ע סעי' ד':

ה מיי שם ה' כג:

סב ו מיי שם טושי"ע שם סעיף ה':

ע ז מיי שם הלכה ז טושי"ע שם סעיף ד':

עא ח (מיי שם ה' יז) טושי"ע שם סעי' א':

עב ט מיי שם פ"ג ה' יג סגג שם טושי"ע אה"ע סימן קכט סעיף א':

גליון הש"ס

פתגני' ש"ר מקצת הגט ובתבו. עיין פטוה דף ח ע"ב מד"ה כמנה:

הגהות הב"ח

ה(א) במשנה גראש הדף או מן הלז: (ב) שם ועד אחד יוני כשר כמנ:

פסקי רי"ד

ומקשה וליתכשר האי בשני עדים ויוניין והאי בשני עדים עבריים מ' חתן גט שכתבו עברית ועדיין יונית כשר פי' גט שכתבו בלשון הקודש ועדיין היו ישראל' יוניס וחתמו תחתיו ב' יוניס כשר והכא נמי ליתכשר גם השמאל' בשני עדים יוניס ואע"פ דהתם דמכשר חתמו היוניס שמם בשום אבות תחת הגט והכא האריכו חתימתן וכתבו שמם תחת השמאל' ושם אבותם תחת הימני מה בכך העיקר הוא שמם שהרי גט העברים כתבו שמם תחת הימני ושם אבותם תחת השמאל' וכמו שהימני כשר בשני עדים עבריים כך יגה את השמאל' כשר בשני עדים יוניס ומזהר הא תני ועירי שניהם כשרין ותנא דידן דילמא גונדלית חתם וכולהו תחת הוא דחתימי פי' תנא דמתני' דפסל השמאל' משום דהייש דילמא עדים היוניס לא חתמו כמנהג היוניס אלא היפך ממנהגם וכמנהג העברים חתמו שמקדימין לכתוב שמם ואח"כ שם אביהם וכשחתמו היוני דן בן נפתלי גז בן אשר יי"ל דן וגז הם העידים ונפתלי ואשר הם האבות ונמצא שכל ד' העידים אינן חתומים אלא תחת הימני והשמאל' אין עליו עדים כלל ומשום זה הוא פסול.
ע' א' עברי וכו' שניהן פסולין פי' א' עברי וא' יוני נמשכת חתימתן מתחת הימני לשמאל דהיינו מתחת תחת הימני ושם אבותם תחת השמאל' ועוד ב' אחרים נמשכת חתימתן מתחת השמאל' לתחת הימנא א' עברי וא' יוני שחתם בשטר ראשונה ראובן בן יעקב וכתב

פז:

וּדְלָמָא בשמא דאבוה חתים. דיש לנו תלמות ולהכשיר כיוון שחתם אציו תחת גט השני: **וּדְלָמָא** סימנא שוייה דהא רב צייר בו'. אע"פ דהתם צעו לאפקועי לשמיייהו דביסקי"מ מעיקרא כדלמאר בגט פשוטי (ז"ב קסא:) ובהשולח (לעיל ז.), הכא יש להכשיר אע"פ דלא

טו אפקע בשטר מעיקרא כיון ששמו

חתום תחת גט הראשון: **דְהָא** תנן

גמ' שכתבו עברית ועדיין יונית וכו'.

אבל מגופיה דמתני' לא מיימי דקמני

את שהעדים הראשונים נקראים עמו

כשר ולא מפליג בין כתבו שזה לעדיו

לצינו שזה דאיכא לדמיו דכתבו שזה

לעדיו איירי: טו **עַד** אחד עברי

ועד אחד יווני באין מתחת זה לתחת

זה שניהם פסולין. פירש בקונטרס

על כל גט חתום עברי ויווני ולפירשו

נראה דגרסין עד אחד עברי ועד

אחד יווני צאין מתחת זה לתחת זה

ועד אחד עברי ואחד יווני צאין מתחת

זה לתחת זה שניהם פסולים ובגמ'

גרים וליתכשר האי צעד אחד עברי

ועד אחד יווני והאי צעד אחד עברי

ועד אחד יווני ועל אותן שמפרשים

שמיירי שהעדים חותמים כדרכם כל

חתימה צשיטה אחת הקשה בקונטרס

א"כ לא משכתם עברי חתום על השני

ומתני' פלגיהו עברי ויווני לזה ועברי

ויווני לזה ועוד דבגמ' פריך וליתכשר

האי בעברי ויווני והאי בעברי ויווני

ור"מ מפרש שיש ליישב שכל חתימה

מכוונת י' צשיטה אחת ולא גרסינן

במתני' אלא עד אחד עברי ועד אחד

יווני ועד אחד עברי ועד אחד יווני

צאין מתחת זה לתחת זה ולא גרסינן

מתחת זה וכו' עד יו' לקוף ובגמ' נמי לא

גרסינן אלא ולתכשר האי צעד אחד

עברי ועד אחד יווני ותו לא^א והכי

פירוש י' לא מייצעי' אי לא חיישינן

לגונדלית דלו' יש להכשיר שניהם

הראשון בשני עברים והשני בשני

יוניס אלא אפילו חיישינן לגונדלית ואי

אפשר להכשיר צשיטה^א קמא אלא

ליתכשר צעד אחד עברי (דמכרין^א

ואחד יווני [וגונדלית] והוה מצי למימר

דקמא מיהא ליתכשר ככולהו דכולהו

קיימי עליה^ב אלא שלא הוצרך להכשיר

הראשון אלא בעצרי ויווני ומשני דתנא

דידן דחייש לגונדלית פוסל שניהם

דחייש דלמא חתמו תלתא אחד וחד

אחד עברי הראשון אקמא ועברי השני

ושני יוונים וחתם עברי השני וגונדלית^א או יווני הראשון חתם וגונדלית אקמא עם שני עברים ויווני האחרון אשני^א: **חֲתָמָו** עדים **בראש** הדף. וא"ת אמאי אינטרין למתני סיפא הקיף ראשו של זה בצד ראשו של זה דשניהם פסולין היינו גראש הדף ויי"ל דאינטרין למיפסל גגו של עדים כנגד גגו של כתב למאי דמסקינן בגמ' דלא איירי ברמי כי עיבדא דמהכא^א לא שמעינן אלא שרגלי חתימת עדים כנגד גג הכתב אע"פ דהא נמי שמעינן מסיפא איכא למימר דאינטרין הך דהכא משום דהוה אמינא הך דשניהם פסולין היינו משום דכי היכי דלא קיימי אהאי לא קיימי נמי אהאי אלא הכא דאין כאן אלא גט א' א"כ ודאי קיימא עליה חתימה זו וסיפא דסיפא דראשו של זה בצד סופו של זה אינטרין לאשמעינן דלא פסלי מטעם דכי היכי דלא קיימי אהאי לא קיימי אהאי ולרש"י דגרס מעיקרא סופו של זה בצד סופו של זה לא הוה לריך סיפא דסיפא אלא דכל ויוני משמיענו ויש ספרים דלא גרסי לה ובגמ' נמי לא מיימי לה: **וְנִיחָיוֹשׁ** דַּבָּמא תרי גיטין חזו. ולעיל נמי חיישינן לגונדלית ופסול אע"פ דלעיל תלינן להכשיר דפריך וליתכשר האי כו' התם משום דאיכא רגלים לדבר שחתם שם אציו תחת הגט השני אם כן עליו נמי חתם:

הנה

זמן דכשרא ועדים דקמא. חתך סופו של ראשון שהיה שלו מפני תנאי שהיה בו וחתך ראשו של שני והשווהו לתחלתו של ראשון וכיון חתיכת סופו של ראשון חזיה אכל מציב של שיעור השני ומגרסה בשני חלאי גיטין והעדים לא על שלו חתמו: **כשיש ריוח מלמטה**. גליון תחת הראשון דודאי לא נחתך ממנו כלום דלא נכתב בו יומר: **ודלמא זמן דכשרא מיגז גוייז**. שמא הגט שלו נמלך מלגמרו ולמעלה הימנו צלדו היה גט אחר כתוב וחתום וכשחזר ונמלך לגרסה חתך עליונו של שני וכיון חזיה אכל מציב לגמור גט שלו:

המגרש פרק תשיעי גיטין

ודלמא בשמא דאבוה חסים. על השני ועל שניהם חתם: **לייר כוורא**. בחתימת ידו ולא היה כותב שמו: **חרופא**. ענף של דקל: **מנופא**. נס שפורשין עליו וילון של ספינה: **שדכבו**. כתב שלו: **וכי סימא** כיון דמופלג חתימת עדיו שני שיטין מכתבו אותן שיטין שחתמו

בזה הצאין מתחת הראשון שמות

אבותיהן מו לא מיתכשר דתניא בגט

פשוט^א הרחיק את העדים מן הכתב

שני שיטין פסול: **והאמר חוקיה**.

התם: **מינאסו**. לאותו אורז בקרובים

כשר דלא קפדינן אלא לאחורא ולא

תממה שהרי אורז פוסל צשלשה

צסוכה י' סקך פסול פוסל צארצעה:

והסני ועירי. בהנך תרי גיטי דמתני'

שניהם כשרין: **ותנא דידן**. דפסל

אחרוני^א קסבר דלמא גונדלית חתום

היווניס כלומר שלא כמנהגם אלא

כדרך העברים חתמו: **וולפו אחר**.

כולן על ראשון. כל שלא כמנהגן קרי

גונדלית וראיתי בתשובת הגאונים

אדם המשממש ציד השמאלית קורין

לו במקומונו גונדלית לפי שמשנה

מסדר המשממשין: **וליתכשר האי צעד**

אחד עברי ועד אחד יווני והאי צעד

אחד עברי ועד אחד יווני גרסינן:

דלמא גונדלית חסים. צהי יווניס

חיישינן דלמא גונדלית חסים חד

מייניהו שמא יוני הראשון חתם כסדר

העברי שחתם למעלה הימנו שמו

תחילה ואח"כ שם אציו ונמצא שעל

השני הוא חתום ועברי שני רואין שעל

השני חתום ויון אחרון חתם כמנהגו

ונמצא שלשה על השני ואין על הראשון

אלא אחד או שמא יון ראשון דלכרו

חתם ויון שני אחרון חתם גונדלית

כמה שראה עברים חותמים ונמצאו

שני היווניס ועברי ראשון חתומין על

הראשון ואין על גט שני אלא אחד

הלכך שניהם פסולין. הכל פומינן אותה

צשיטה אחרת שכל העדים חתמו כל

אחד שמו ושם אציו צשיטה אחת

מתחת ראשון לשני כמו שפירשתי חתם

עדים עברים ושני עדים יווניס

השנויים ראשונה צמשנה ואי אפשר

ליישבה כלל ומתניתין לא דייקא הכי

דא"כ לא משכתם עברי חתום על

השני ומתני' מייפלג פלגיהו עברי

יווני לזה ועברי יווני לזה ובגמ' נמי

פריך וליתכשר האי צעד אחד עברי

ועד אחד יווני והאי צעד אחד עברי

ועד אחד יווני אחרין גונדלית חתים הויא

דנף השני. שאכלו צרוחב המגילה שקורין צלשונונו קולומינ'ל:

מן הצד. צגליון של ימין הגט או צגליון השמאל' או **מאחוריו**.

בגט פשוט שתקנו עדיי להיות צתוכו: **הקיף**. חיבר זה אכל זה

כמו אין מקיפין שמי צביות (צ"ה דף ז' צ:): **שניהם פסולין**. שאין

נקרית החתימה לא עם זה ולא עם זה: **סופו של זה צמד סופו**

של זה אם שהעדים נקראין עמו. שגג חתימת העדים כלפיו כדרך

החותמין כשר: **ראשו של זה צמד סופו של זה אם שהעדים נקרינן**

בסופו. שגג חתימה כלפי סופו ולא שרגלי חתימה כלפי ראשו: **וכך**

היו נקיי הדעת. נוהגין שלשונו קצרה לא היו חותמין עד אלא פלוני

בן פלוני: **חניכסו**. שם לוויו של משפחה כולה: **גב' וניחשו**

דלמא תרי גיטיי הוו. אשירי מקצת הגט וכתבו דנף השני קאי.

דלמא תרי גיטין הוו שלמים והשמאל' נכתב בצובהה של מגילה יומר

מן הימני עד דיתרמו עדים דידיה כלומר גמרו של י' שני כנגד

התחלתו של ראשון: **זמן דקמא**. היינו התחלתו ועדים צדכרא היינו

סופו כלומר שיטות אחרונות שהעדים חתומין תחתיהן: **וגוייז**

כשיש ריוח מלמטה

ראשו של זה בצד ראשו של זה והעדים באמצע שניהם פסולין ראשו של זה בצד סופו של זה והעדים מלמטה

את שהעדים נקראים בסופו כשר. גט שכתבו עברית ועדיין יונית ועדיין עברית עד א' עברי ועד א' יוני עד א' יוני ועד א' עברי כשר כתב סופו ורע כשר איש פלוני עד כשר בן איש פלוני עד כשר איש פלוני בן פלוני ולא כתב עד כשר וכן היו נקיי הדעת שבירושלם כותבין כתב חניכתו וחניכתה כשר פי' חלק לגט לשני דפיס' לרוחב המגילה והשלים הדף הימני ולא הספיק לכתוב בו כל הגט וכתב מקצתו הנשאר בדף השני השמאל' וחתמו העדים מלמטה כשר ולא אמרינן שאין העידים מעדיין אלא על מה שכתוב בדף זה שחתמו תחתיו אלא על כל הגט מעדיים כתבו העדים בראש הדף ואח"כ כתבו הגט תחת חתימת העידים פסול שדרך העידים לחתום למטה ומעדיין על מה שכתוב למעלה וסתם מתניחין ד' מאיר הוא דאמר עיי חתימה כתי'. או שחתמו העידים מן הצד של גט או בצד ימין או בצד שמאל או שחתמו מאחוריו של גט והיה גט פשוט פסול דמקורן חותמין העידים מאחוריו על הקשרים

מסורת הש"ס

א(א) ז"ב קסא: לעיל ז'.

ב(ב) ז"ב קסב: א זנ'

בערוך ערך גגל האריך

בפירושו הנהי' (ד) פי' או מן

הנה' (ה) גי' וישלמו וייר'ק

מלמטה (ו) לעיל יט':

ו(ו) לעיל טו: עא: פו:

ח(ח) ז"ב קסא: טו (שי

חוס' לקמן פה. ד"ה וכן

וע"ש חוס' לעיל לד: ד"ה

הוא' (י) ז"ב דף קסב:.

יא(יא) צדפורה' ופקך,

יב(יב) צרשיי' שגריי'ק, דפסל

את הגט השני קסבר,

יג(יג) פי' דהיינו שורה

אחרונה (יד) לא מלמתי בגט

פשוט, (טו) צ"ל פקע. צר"ל,

טז(טז) שייך לעיל צמנשה,

יז(יז) צמשה"א הגרסא:

חתימות

(יח) חתום' הראש'א אומא

לצוקף, (יט) עיין רש"א,

קולומי"ל. עמודה. טור.

לעזי רש"י

קולומי"ל. עמודה. טור.

מוסף רש"י

הובא בסוף הסכת.

מוסף תוספות

א. שטרי

והשוכות ושלומות. רש"י

לעיל ז' ע"א. ב. ולהכשיר

האחד לבדו הוא בא

רשצ"ל. אוחיו שהעדים

נקראין עמו ליתכשר כמה

נפשי. חוס' הראש'.

ג. [ת]שלש האחרונים

חתמו גונדלית מ"מ.

ד. צ"ל. שאין הראשון

חתם גונדלית לעולם אלא

בדרכו. דעל מה יחפך

רשצ"ל. חתימתו.

ה. [ד]אי חתימי [יוניס]

גונדלית הרי ארבעתן

קיימי אמיננ. חוס' הראש'.

ו. יוניי קמא יוניי בתרא

כהלכתו, והוה להו תלתא

השמאל' וחד אמיננ. חוס'

הראש'.

ז. הלכך שניהם

פסולין. שם. ח. מירשא

דחתמו בראש הדף. שם.

פסקי רי"ד (המשך)

היינו הראשון שחתם דן

בן נפתלי שמא כמנהג

העברים חתם שקידם שם

העד לשם אביו ודן הוא

העד ועל השני הוא חתום

ולא על הראשון ואין

באשון אלא עד א' והוא

ראובן בן יעקב והשני

שהוא השמאל מעיד דן

בן נפתלי ויוסף בן שמעון

וגז בן אשר שהוא יוני

שחתם כמנהגו. אי נמי